

صاحب‌دلان - ۱

کتاب فلسفی

روایت زندگی

حاج میرزا محمد تقی فلسفی

رضا بازاریان

خیا

سرشناسه: ملاذریان، علیرضا، ۱۳۶۴ -
 عنوان و نام پدیدآور: کتاب فلسفی: روایت زندگی حجت‌الاسلام شیخ محمدتقی فلسفی / علیرضا ملاذریان؛
 دبیر مجموعه محسن حسام مظاهری.
 مشخصات نشر: قم: خیمه، ۱۳۹۲.
 مشخصات ظاهری: ۱۴۰ ص؛ مصور: ۵/۹ × ۵/۱۹ س.م.
 فروست: صاحب‌دلا: ۱.
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۲۵۴-۱-۱۱
 وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
 عنوان دیگر: روایت زندگی حجت‌الاسلام شیخ محمدتقی فلسفی.
 موضوع: فلسفی، محمدتقی، ۱۲۸۳ - ۱۳۷۷ - داستان
 موضوع: داستان‌های فارسی - قرن ۱۴
 موضوع: مجتهدان و علما - ایران - داستان
 شناسه افزوده: مظاهری، محسن حسام، ۱۳۶۱ -
 رده بندی کنگره: PIR۳۶۱ ۱۳۹۲ ۱۳۹۲/۴
 رده بندی دیویی: ۸۵۲/۶۲
 شماره کتبشناسی ملی: ۳۹۹۱۳۳۷

علیرضا ملاذریان

دبیر مجموعه: محسن حسام مظاهری

طرح جلد و صفحه‌آرایی: محمد صمدی

نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۲

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۲۵۴-۱-۱۱

صندوق پستی: ۱۹۴۱-۱۵۱۸۱۵

هر گونه استفاده از مطالب کتاب منوط به اجازه‌ی ناشر است.

دو آمد

سکندر دیروز بروزیست. مردمان این دیار، قرن هاست
دل در گرو و بر حسن علیه السلام بسته‌اند و بر مصیبت شهادت
او و فراموشی و بیهوشی بسته‌اند. قرن هاست محرم که
می‌رسد، حال هواست غرض می‌شود، ابر غم می‌آید به
آسمان دل‌شان، و در میان باران می‌بارد. قرن هاست با نام
حسین علیه السلام زیسته‌اند و شریک علیه السلام زندگی‌شان شده
است و مایه‌ی برکتش. و «صاحب‌الان» روایت مردانیست
که شعله‌ی این مهر و محبت را پرفراخ کردند، دانی
که شور آفریده‌اند و به مجالس ذکر اهل بیت علیهم السلام می
بخشیده‌اند. هر کدام به شکلی و هر یک در جایی که
ذکر مصائب و روضه‌خوانی، یکی با وعظ و تذکیر یکی با
سرایش مرثیه و نوحه. یکی با هنرش، یکی با علمش، یکی
با ذوقش. صاحب‌الان، روایت زندگی عاشقان و خادمان
«دستگاه آقا اباعبدالله علیه السلام» است.

مقدمه

زمانه‌ای که فلسفی در آن می‌زیست، مختصات خاصی داشت؛ همان گونه که او نیز خود مختصات خاصی داشت. بخش مهمی از مختصات زمانه‌ی او این بود: حکومتی غیردینی با امکانات و توانایی‌هایی مدرن و البته وارداتی (مانند رادیو، تلویزیون، مطبوعات، دستگاه ضبط و پخش و دوربین، دانشگاه، بانک، پارلمان و...) و مردمی متوجه در حسرت روزگار گذشته مانده بودند و از این سو نیز نتوانسته بودند که مدرن شوند. مهم‌ترین ویژگی‌های او نیز خردگرایی در قالب سبب‌طلالت علمی - اجتماعی جدید، ارتباط با نخبگان و متخصصان و رها کردن مهارت در بیان، قدرت صوت، توانایی مصلحت‌سنجی و ارزیابی شرایط بود. این دو دسته از مختصات زمانه‌ی فلسفی و خود او، آن قدر با یکدیگر سازگار و همراه افتادند، که شخصیتی تکرارناشدنی را در عرصه‌ی خطابه

به یادگار گذاشتند.

فلسفی زمانه‌اش را خوب می‌شناخت و دقیقاً می‌دانست مشکل عمومی مردم و راه‌حل رجال سیاسی و نخبگان علمی چیست و درست است یا نه. فقر، بی‌سوادی، قانون‌گریزی، ازخودیگانگی، تقلیدگرایی شدید، بی‌چشم‌انداز، بی‌بهداشت و تغذیه، بی‌خردی، خودرایی، انحصارگرایی، مذهب‌ستیزی، اعمال خشونت با توهم مدیریت و بسیاری عوامل دیگر به‌عنوان آسیب‌های پیش‌رونده در مردم، نخبگان و حاکمان آن دور می‌دید و برایشان منبر تشریح و ریشه‌یابی می‌کرد. انتقادات تند و صریح علمی، تا به يك گروه و جریان محدود نمی‌شد و دامن همه را می‌گرفت. این نقد را از آن قدر شمرده‌شمرده و به تفصیل، دقیق و با بیان منطقی و همدلانه مطرح می‌کرد که شاه و نخست‌وزیر و وزیر و کیل و هر فردی که از او مستقیماً یا غیرمستقیماً انتقاد می‌شد، پای منبرش می‌نشت و گوش می‌کرد. او مستقیماً را در نظر می‌گرفت؛ شنونده هر که بود و هر مشکلی که داشت، تأثیر در این امر نداشت که فلسفی باید حرف خودش را با زبان و بیان منطقی و علمی بیان کند، او برساند. برای شنیده‌نشدن و ادای تکلیف صرف، بدون توجه به نتیجه هر چه نمی‌زد. فلسفی معلمی بود که دوست داشت مستمع/شاگردش حرفش را بفهمد، و اگر می‌دید نمی‌فهمند، آن قدر با بیان‌های مختلف و از راه‌های گوناگون توضیح می‌داد که فرایند «فهم و ارتباط» رخ دهد.

اینکه در سخنان، نحوه‌ی بیان و شخصیت فلسفی چه رازی بود که ده‌ها هزار نفر را هم‌روزه، از گروه‌های مختلف و در شهرها و بعضاً کشورهای گوناگون، پای سخنانش می‌کشاند، برای ما چندان قابل فهم نیست؛ زیرا

ما در زمانه‌ای زندگی می‌کنیم که رسانه‌های ارتباطی جدید، عرصه را بر حضور حداکثری و بسیار پررنگ رسانه‌ی منبر تنگ کرده‌اند. ما امروزه استقبال میلیونی از يك فيلم را به آسانی می‌فهمیم، اما اینکه يك منبر یا يك خطیب چگونه يك تنه مملکتی را تحت تأثیر قرار می‌دهد، چندان برایمان سهولت‌بخش نیست، اما فلسفی در چنان زمانه‌ای می‌زیست و آن گونه بود.

علیرضا مازاریان